# Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »digital omstilling i Euro-Middelhavsregionen«

**(initiativudtalelse)**

(2023/C 100/10)

Ordfører: **Dolores SAMMUT BONNICI**

| | |
|---|---|
| Plenarforsamlingens beslutning | 20.1.2022 |
| Retsgrundlag | Forretningsordenens artikel 52, stk. 2 |
| | Initiativudtalelse |
| Kompetence | Sektionen for Eksterne Forbindelser |
| Vedtaget i sektionen | 16.11.2022 |
| Vedtaget på plenarforsamlingen | 14.12.2022 |
| Plenarforsamling nr. | 574 |
| Resultat af afstemningen | |
| (for/imod/hverken for eller imod) | 181/0/3 |

## 1. **Konklusioner**

1.1. Den digitale omstilling revolutionerer alle aspekter af vores tilværelse, hvilket fører til betydelige effektivitetsgevinster og giver brugerne mulighed for et mere tilfredsstillende liv. Den betragtes som et vigtigt aspekt af modstandsdygtigheden i perioden efter covid-19 og er accelereret eksponentielt siden pandemiens begyndelse, navnlig med EU's tiltag på det digitale område, som med strategien til afbødning af covid-19 har vist sig at være effektive.

1.2. Fordelene ved digitalisering er velkendte i specifikke sektorer såsom e-uddannelse, e-sundhed, e-forvaltning, agroindustri, e-justice og e-banking. Mange myndigheder i Middelhavsområdet fremmer disse sektorer, men indsatsen er ikke ensartet i hele regionen og kan føre til en endnu større digital kløft mellem landene. Det er derfor afgørende, at der anlægges infrastruktur til støtte for disse teknologier.

1.3. For så vidt angår adgangen til og anvendelsen af disse teknologier, består der en digital kløft, ikke kun mellem de forskellige middelhavslande, men også inden for landene i regionen, hvor situationen forværres i landdistrikter og fjerntliggende områder og for uformelle arbejdstagere, kvinder og ældre. For ikke at øge de eksisterende uligheder er det derfor vigtigt med en indsats, der kan udjævne denne digitale kløft på både regionalt og nationalt plan.

1.4. Digital konnektivitet er ved at blive en rettighed for alle. FN's generalsekretærs køreplan for digitalt samarbejde har allerede affødt en række mål for 2030. Derimod er »retten til at være offline«, som er blevet indført i flere europæiske lande, stadig et omdiskuteret spørgsmål.

1.5. Digitale færdigheder er afgørende og bør derfor integreres i uddannelsesprogrammerne rettet mod regionens unge i lyset af den meget høje ungdomsarbejdsløshed. En effektiv arbejdsmarkedspolitik i regionen skal sigte mod ikke kun at gøre unge til teknologibrugere, men også til teknologiproducenter. Både beskæftigelse og iværksætteri på dette område rummer meget lovende karrieremuligheder.

1.6. Der er behov for en solid retlig ramme for at beskytte brugerne mod digitale risici såsom cyberangreb og for at sikre, at databeskyttelsesmekanismerne er i tråd med menneskerettighederne, når det gælder privatlivets fred på det digitale område. Det cybersikkerhedsindeks, som Den Internationale Telekommunikationsunion (ITU) har udviklet, måler landenes cybersikkerhedsindsats på verdensplan. Indekset viser, at sikkerhedsniveauet generelt er højere i det nordlige Middelhavsområde, mens Egypten klarer sig bedst blandt de sydlige middelhavslande.

1.7. Denne ramme er også nødvendig for at sikre et retfærdigt og konkurrencedygtigt digitalt marked med tanke på de digitale giganter. Der findes en betydelig kløft mellem landene i det nordlige og sydlige Middelhavsområde med hensyn til de retlige rammer på det digitale område. Navnlig mangler der en uafhængig myndighed med ansvar for at fremme den digitale omstilling i det sydlige Middelhavsområde.

1.8. EØSU lægger udtrykkeligt vægt på, at FN's menneskerettighedskonventioner og ILO's grundlæggende konventioner skal gennemføres ambitiøst i alle lande i Middelhavsområdet, således at den digitale omstilling reelt kan bidrage til en fremgangsrig økologisk, økonomisk og social udvikling.

## 2. **Indledning**

2.1. Den digitale omstilling påvirker alle aspekter af vores tilværelse, fra forbrug til arbejde og produktion. I de seneste år er denne omstilling foregået i et hidtil uset højt tempo som reaktion på den globale covid-19-pandemi. Digitalisering betragtes som en af grundpillerne i genopretningen på begge sider af Middelhavet, hvor folk begynder at anvende digitale værktøjer hurtigere end nogensinde før. Tele- og fjernarbejde er i stigende grad blevet en realitet, og e-handel og platformsøkonomien vokser med en hast, vi ikke tidligere har set, hvilket kompenserer for virksomhedslukninger som følge af pandemien. Samtidig kan denne hurtige omstilling skabe en ny kilde til øget ulighed, da de mest sårbare befolkningsgrupper, der oplever digital udstødelse, også er dem, der er hårdest ramt af pandemien.

2.2. De primære mål med dette dokument er at:

— vurdere den aktuelle status for den digitale omstilling i Euro-Middelhavsregionen samt programmerne og de opnåede fremskridt

— fremhæve de potentielle fordele ved digitalisering og navnlig de nye muligheder, der opstår for SMV'er gennem e-handel, e-uddannelse, e-forvaltning, e-sundhed og digital bankvirksomhed

— afdække hindringer for digitalisering, hvoraf de største vedrører digital infrastruktur og adgang, den digitale kløft både inden for et land (land/by, kvinder/mænd, unge/ældre) og mellem lande (nord/syd) samt manglende grundlæggende digitale færdigheder og digital kunnen. Den digitale omstilling kan således føre til øget ulighed inden for et land og til uensartede udviklingsmønstre i de forskellige lande i regionen

— fremhæve de risici, der er forbundet med digitalisering, inden for områder som cybersikkerhed, digital suverænitet, databeskyttelse, digital piratkopiering og borgerlige frihedsrettigheder.

## 3. **Baggrund**

3.1. Vi befinder os lige nu i en periode med hastig digitalisering, hvor vi kommer i berøring med digitale værktøjer inden for alle områder af vores liv, herunder sundhed, arbejde, forvaltning, uddannelse og virksomhedsdrift. På det nye arbejdsmarked er digitale færdigheder afgørende for at sikre sig jobmuligheder, og de belønnes med højere indkomster. Den digitale økonomi består af de *centrale IT-/IKT-sektorer* såsom hardwarefremstilling, software og IT-rådgivning, informationstjenester og telekommunikation, *den digitale økonomi i snæver forstand*, herunder digitale tjenester og platformsøkonomien, og *den digitaliserede økonomi i bred forstand*, som omfatter e-virksomheder, e-handel, industri 4.0, præcisionslandbrug og algoritmisk økonomi, med deleøkonomien og gig-økonomien i spidsen for den digitale økonomi ([1]).

3.2. Der skete en stigende digitalisering allerede før covid-19-pandemien, og den vigtigste seneste udvikling ses inden for digitale teknologier på områderne blockchain, dataanalyse, kunstig intelligens (AI), 3D-printning, tingenes internet, automatisering og robotteknologi, cloud computing ([2]) samt sporings- og fjernovervågningssystemer.

([1]) R. Bukht og R. Heeks, »Defining, conceptualising and measuring the digital economy«, *Development Informatics Working Papers*, nr. 68, 2017.

([2]) Digital economy report 2019, UNCTAD.

3.3. Denne tendens i retning af hurtig indførelse af digitale værktøjer og teknologier er blevet kaldt den fjerde industrielle revolution og har et enestående potentiale til at øge den globale indkomst og livskvalitet.

3.4. Efterhånden som mere end 30 % af verdens befolkning benytter sociale medieplatforme, kan digitalisering imidlertid også betragtes som et tveægget sværd, der på den ene side kan styrke den sociale samhørighed og bygge bro mellem forskellige kulturelle baggrunde, men på den anden side kan tjene som redskab til at udbrede ekstreme tanker, ideologier og falske nyheder.

3.5. Antallet af personer, der bruger internettet, har i de seneste årtier været stigende i regionen og nåede i 2020 helt op på 93,2 % af befolkningen i Spanien, 90,8 % i Cypern, 90,1 % i Israel, 86,9 % i Malta, 86,6 % i Slovenien, 84,1 % i Marokko, 77,7 % i Tyrkiet, 77,6 % i Montenegro og 71,9 % i Egypten. Den laveste andel ses i Algeriet, hvor 49 % af befolkningen brugte internettet i 2018 (seneste tilgængelige data, ITU World Telecommunication/ICT Indicators-database). Disse tal fremhæver blot de regionale forskelle for så vidt angår digital adgang. Det bør bemærkes, at der inden for hvert enkelt land er langt ringere konnektivitet i landdistrikter og fjerntliggende områder end i landet som helhed.

3.6. EU's medlemsstater i Middelhavsområdet har taget den digitale omstilling til sig og opskaleret deres politikker på det virtuelle område, herunder det digitale indre marked ([3]) og programmet for et digitalt Europa ([4]). Forslaget om Europas digitale årti blev fremlagt af Kommissionen i marts 2021 og skitserede de digitale mål for 2030 samt en vision for Europas digitale omstilling ([5]). Et af instrumenterne i det digitale årti er knudepunktet »Digital for Development« (D4D) ([6]), der blev lanceret i december 2020 med det formål at harmonisere og koordinere digitale initiativer blandt medlemsstaterne ([7]). Desuden er digitalisering en vigtig søjle i den nye dagsorden for Middelhavsområdet, som Kommissionen fremlagde i februar 2021. Den nye dagsorden sigter navnlig mod »en grøn, digital, modstandsdygtig og retfærdig genopretning med udgangspunkt i 2030-dagsordenen for bæredygtig udvikling, Parisaftalen og den europæiske grønne pagt« ([8]).

3.7. Covid-19-pandemien har påvirket vores arbejdsadfærd og skubbet os over imod mere fjernarbejde. Selv om telearbejde er forbundet med en række ulemper, indebærer det også fordele såsom mindre tidsforbrug til pendling, lavere emissioner og positiv miljøpåvirkning samt bedre balance mellem arbejdsliv og privatliv, især for forældre ([9]). Kapaciteten til at telearbejde er dog ikke den samme på begge sider af Middelhavet. Kapaciteten er således mindre hos mange arbejdstagere sydpå, da de ikke har adgang til de nødvendige værktøjer eller simpelthen udfører job, der ikke kan varetages på afstand. Al Azzawi (2021) har udviklet et »telearbejdsevne«-indeks for arabiske lande og konstateret en betydelig forskel i denne evne på tværs af regionen. Hun bekræfter, at de mest sårbare arbejdstagere ikke er i stand til at telearbejde og derfor er blevet hårdest ramt af pandemien ([10]). Erfaringerne i Europa med at anvende telearbejde i stort omfang understreger betydningen af at indføre en retlig ramme for »retten til at være offline«, så grænserne mellem privatliv og arbejdsliv respekteres ([11]).

3.8. Digitaliseringen har ført til en vækst i platforms- og gig-økonomien. Selv om platformsøkonomien byder på mange muligheder, har den også medført stigende bekymring for arbejdsvilkårene og navnlig den begrænsede socialsikringsdækning, de fragmenterede arbejdstider og lave indkomstniveauer samt kampen for at sikre kollektive

([3]) Det digitale indre marked har til formål at forbedre adgangen til, kvaliteten af og sikkerheden ved konnektivitet i medlemsstaterne: https://ec.europa.eu/eurostat/cache/infographs/ict/bloc-4.html.
([4]) Europas digitale årti består af fire hovedsøjler, der dækker færdigheder, infrastruktur, forvaltning og erhvervsliv: https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/find-funding/eu-funding-programmes/digital-europe-programme_da.
([5]) https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/europes-digital-decade-digital-targets-2030_da
([6]) The Digital for Development (D4D) Hub.
([7]) M. Langendorf, »Applying Europe's Digital Agenda in Mediterranean Partner Countries: Opportunities and Pitfalls«, *IEMed. Mediterranean Yearbook*, 2021.
([8]) Fornyet partnerskab med de sydlige nabolande, Kommissionen, 2021.
([9]) Working from home: From invisibility to decent work, ILO, 2021.
([10]) S. Al Azzawi,»«, *ERF Working Paper,* nr. 1471, 2021.
([11]) EPRS-briefing om *Retten til at være offline*, PE 642.847 — juli 2020.

rettigheder ([12]). I den forbindelse efterlyses der i ILO's 100-årserklæring om fremtidens arbejde (2019) politikker og foranstaltninger til at håndtere udfordringerne og udnytte mulighederne i forbindelse med den digitale omstilling af arbejdet, herunder platformsarbejde.

3.9. Den hastige digitale omstilling, navnlig i erhvervslivet og i vores arbejdsliv, har naturligvis stor indvirkning på alle sociokulturelle strukturer. Således kunne det under det arabiske forår konstateres, at der til den vellykkede organisering af civil modstand og i samarbejdet mellem aktivisterne primært blev anvendt digitale kommunikationsværktøjer. Den efterfølgende udvikling har imidlertid vist, at undertrykkelsen af de grundlæggende frihedsrettigheder — herunder retten til ytringsfrihed på digitale medier — og arbejdstagernes rettigheder — herunder retten til foreningsfrihed, som bliver endnu vigtigere i platforms- og gig-økonomien — er taget til i de lande, hvor der ikke er etableret bæredygtige demokratiske strukturer. Således bliver uafhængige civilsamfundsorganisationer såsom fagforeninger, menneskerettighedsorganisationer og arbejdsgiverorganisationer og deres aktivister undertrykt, blot fordi de udøver deres grundlæggende frihedsrettigheder eller udtrykker afvigende holdninger. Desuden oplever nationale og internationale nyhedssites og uafhængige organiserede civilsamfundsorganisationer gentagne gange at blive blokeret. Flere lande i Middelhavsområdet gennemfører kun FN's menneskerettighedskonventioner og ILO-konventionerne rent formelt og ikke i praksis.

3.10. Digitalisering er afgørende for SMV'ers udvikling ([13]). Fordelene spænder fra lavere omkostninger, tids- og ressourcebesparelser og større effektivitet til bedre integration af forsyningskæden samt produktdifferentiering ([14]). Rapporten »OECD SME and Entrepreneurship Outlook 2019 ([15])« giver et mere detaljeret billede af disse fordele. Et eksempel er big data-analyser, der sammen med sensorer, apps, cloud computing og 3D-printning giver mulighed for større brugertilpasning.

3.11. Selv om digitalisering rummer mange fordele for SMV'er, står disse over for en række hindringer, hvoraf en af de vigtigste er manglende adgang til finansiering ([16]). En anden stor hindring er manglende adgang til digitale færdigheder og uddannelse, og indførelsen af digitale forretningsmodeller og teknologier kræver både økonomiske investeringer og interne digitale færdigheder. Sammenslutningen af økonomer i Euro-Middelhavsområdet (Euro-Mediterranean Economists Association, EMEA) har udviklet et digitalt beredskabsindeks for SMV'er på grundlag af en undersøgelse blandt SMV'er i det sydlige Middelhavsområde. Hvor godt forberedt virksomhederne er på den digitale omstilling, afhænger ifølge indekset af infrastrukturkapaciteten, telekommunikationen og de teknologiske fremskridt, der er opnået på landeniveau, men også af virksomhedernes kapacitet på mikroplan. Hvor større virksomheder er bedre forberedt på den, er yngre virksomheder mere tilbøjelige til at få den gennemført ([17]).

3.12. Digitaliseringens negative side er tabet af arbejdspladser som følge af automatisering inden for visse økonomiske sektorer. Civilsamfundet kan spille en vigtig rolle, når det gælder om at hjælpe arbejdstagerne med at opkvalificere sig, således at den digitale omstilling bliver en retfærdig omstilling og gennemføres i overensstemmelse med EU's handlingsplan om »ikke at lade nogen stikken«.

3.13. For at fremme digitaliseringen og udforme de mest effektive politikker er det af afgørende betydning at måle og overvåge den digitale omstilling ved brug af solide og målbare indikatorer. Siden 2014 har Kommissionen udviklet indekset for den digitale økonomi og det digitale samfund (Digital Economy and Society Index, DESI) ([18]), som viser fremskridt på digitaliseringsområdet i medlemsstaterne, men også en fortsat digital kløft ([19]). DESI-indekset kan danne grundlag for en referenceovervågningsramme for de lande i Middelhavsområdet, der ikke er med i EU.

---

([12]) Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — Meddelelse om bedre arbejdsvilkår med henblik på et stærkere socialt Europa — udnyttelse af alle digitaliseringens fordele for fremtidens arbejde (COM(2021) 761 final) og forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om forbedring af arbejdsvilkårene for platformsarbejde (COM(2021) 762 final) EUT C 290 af 29.7.2022, s. 95.

([13]) EØSU's informationsrapport om *Digitalisering og SMV'er i Middelhavsområdet*.

([14]) S. Kergroach, »Giving momentum to SME digitalisation«, *Journal of the International Council for Small Business*, bind 1, nr. 1, 2020, s. 28-31.

([15]) OECD SME and Entrepreneurship Outlook 2019.

([16]) EØSU's informationsrapport om *SMV'ers og mid caps' adgang til finansiering i perioden 2014-2020: muligheder og udfordringer.*

([17]) R. Ayadi og Y. Forouheshfar, »MSMEs digitalization in the Mediterranean: A new digital preparedness index«, *EMANES working paper,* 2022, offentliggøres snart.

([18]) https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/desi

([19]) https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/da/ip_21_5481

4. **Generelle bemærkninger**

4.1. Den digitale omstilling har en markant indvirkning på hele samfundet og økonomien. Selv om det sydlige Middelhavsområde oplever udfordringer med at sikre universel tilgængelighed og forbedre borgernes digitale færdigheder, skiller regionen sig ikke ud, når det drejer sig om at fremskynde den digitale omstilling og udnytte de fordele, den giver på mange områder.

4.2. *E-handel* er blevet intensiveret på grund af foranstaltningerne vedrørende fysisk afstand. Onlinehandel er nu udbredt med stigende e-handel både mellem virksomheder og forbrugere (B2C) og mellem virksomheder (B2B). Den administrerende direktør for Afrikas største e-handelsoperatør, Jumia, annoncerede en firedobling af salget af dagligvarer, navnlig i Tunesien og Marokko, hvor nedlukninger resulterede i en omsætningsstigning på 100 % ([20]).

4.3. *E-uddannelse* blomstrede hurtigt op, i takt med at covid-19 førte til skolelukninger. Myndighederne indførte endda e-læringsplatforme såsom Darsak-platformen i Jordan. Visse lande har indført et hybridsystem, som det f.eks. er tilfældet i Egypten ([21]). Onlineplatforme vinder frem i stor stil, også for specifikke projekter, der har til formål at få kontakt til lokale faglige sammenslutninger, kommuner og centrale aktører ([22]). EU bør målrettet afsætte midler til uddannelse inden for digital opkvalificering og til unge, så de får mulighed for at studere IT og AI og dermed øge deres fremtidige jobsikkerhed.

4.4. *E-forvaltning* har til formål at mindske bureaukratiet og byrden ved de administrative procedurer og dermed gøre leveringen af offentlige tjenesteydelser nemmere og mere effektiv. Den kan desuden være et redskab til at sikre demokratisering og få borgerne til at deltage mere aktivt. Forbedring af e-forvaltningen er en prioritet blandt EU's medlemsstater og udgør en af søjlerne i DESI-indekset. Det sydlige Middelhavsområde bevæger sig også i den retning. Marokko har med sit nationale e-forvaltningsinitiativ gjort store fremskridt ([23]). I 2019 indførte Egypten sammen med flere andre tiltag et e-betalingssystem til skatteopkrævning og betaling af regninger. I januar 2020 migrerede det jordanske ministerium for den digitale økonomi sin informations- og kommunikationsteknologiinfrastruktur (IKT) til skyen for at udvide udbuddet af tjenester til borgerne ([24]).

4.5. *E-sundhed* er en omkostningseffektiv måde at opnå og yde den nødvendige støtte på. E-sundhedsløsninger spillede en central rolle i kampen mod covid-19. De gør brug af telemedicin og mobile sundhedsapplikationer. I de seneste to år har big data-analyser til epidemiologisk overvågning vist sig at være nyttige i bekæmpelsen af pandemien. F.eks. lancerede en gruppe læger i Tunesien en digital platform for onlinekonsultationer, *Tobba.tn* ([25]).

4.6. *Digital bankvirksomhed* er et effektivt redskab til at skabe økonomisk inklusion, idet mobilbankvirksomhed allerede tidligere har vist sit værd. Fintechløsninger kan sætte skub i den digitale omstilling og øge den økonomiske inklusion. Disse tjenester er ved at vinde indpas og har til formål helt at afskaffe brugen af checks og kontanttransaktioner, hvilket risikerer at føre til udelukkelse af ældre, som måske ikke besidder de nødvendige digitale færdigheder.

4.7. *E-justice* letter adgangen til juridiske tjenester og reducerer omkostningerne ved retsmøder, indgivelse af dokumenter osv. samt den tid, det tager at få adgang til dem.

---

([20]) K. Sidło, »Digital Transformation in the Southern Neighbourhood«, *EuroMeSCo Euromed Survey,* 2021.
([21]) T. H. El Kadi,»«, *IEMed Mediterranean Yearbook,* 2020.
([22]) I dette projekt foreslås det f.eks., at platformen bør ejes af EU, kommuner, universiteter, virksomheder eller undervisningsministerier i Tyrkiet, Marokko, Egypten og Algeriet: P. Akpınar, N. van Heukelingen, O.N. Babüroğlu og F.R. Durukan, »A new formula for collaboration: Turkey, the EU & North Africa«, 2022.
([23]) Digital Government Review of Morocco, OECD, 2018.
([24]) T. H. El Kadi, »Uneven Disruption: Covid-19 and the digital divide in the Euro-Mediterranean Region«, IEMed Mediterranean Yearbook, 2020.
([25]) T. H. El Kadi, »Uneven Disruption: Covid-19 and the digital divide in the Euro-Mediterranean Region«, IEMed Mediterranean Yearbook, 2020.

4.8. I betragtning af de nuværende konsekvenser af den globale opvarmning, en stadig mindre fødevareforsyningskæde og højere fødevarepriser kan landbrugsindustrien blive mere konkurrencedygtig og effektiv gennem præcisionslandbrug og anvendelse af big data og blockchainteknologi. Dette kan resultere i en meget effektiv vand- og næringsstofforvaltning i jorden og sygdomsbekæmpelse med avanceret temperaturovervågning og mindre arbejdskraftbehov ([26]) og kan dermed blive et redskab til at afbøde konsekvenserne af klimaændringerne.

4.9. Mønstrene for brug af internettet varierer blandt de enkelte lande i Middelhavsområdet. I de sydlige middelhavslande bruges internettet overvejende via mobiltelefoner og til sociale medier. I modsætning til de nordlige middelhavslande er onlinehandel imidlertid ikke særligt udbredt. Dette kan til en vis grad tillægges økonomisk udelukkelse og det faktum, at kun få personer i de sydlige lande har en bankkonto ([27]).

## 5. **Hindringer for digitalisering**

5.1. En af de største hindringer for digitalisering er den digitale kløft, som ikke kun eksisterer mellem lande, navnlig mellem middelhavslande (ifølge 2021-udgaven af Network Readiness Index-NRI ([28]) er forskellene betydelige), men også internt i de enkelte lande. På nationalt plan har de forskellige befolkningsgrupper ikke samme adgang til teknologiske værktøjer. Der består her en kløft mellem mænd og kvinder, landdistrikter og byområder samt unge og ældre. Inden for erhvervslivet er der en digital kløft mellem virksomheder af forskellig størrelse og i forskellige sektorer, hvor mindre virksomheder — i modsætning til større virksomheder — står over for uforholdsmæssigt store omkostninger, ikke kun med hensyn til materialer, men også og frem for alt på grund af behovet for at opkvalificere arbejdstagerne. Derudover kan andre socioøkonomiske faktorer såsom indkomst- og uddannelsesniveau være kilde til digital udstødelse.

5.2. I de fleste af de sydlige nabolande er der betydelige huller i den mobile internetdækning. Dette problem opstår især i geografisk store lande som Algeriet og Libyen og i mindre omfang i Egypten. Investeringer i digital infrastruktur og etablering af stabile højhastighedsinternetforbindelser har afgørende betydning for landdistrikterne, hvor digitalisering kan være en potentiel løftestang for inklusiv vækst ([29]).

5.3. Digital analfabetisme, som er mere udbredt blandt personer med lavere uddannelsesniveau, fremhæves ofte som endnu en hindring for digitalisering. Derfor efterlyses der reformer af uddannelses- og erhvervsuddannelsesprogrammerne, så de omfatter de digitale færdigheder, som er livsvigtige på fremtidens arbejdsmarked. Digitalisering anses også for at indgå i arbejdstagernes behov for opkvalificering.

5.4. Køn er en anden faktor med betydning for digitale færdigheder, idet mænd generelt har bedre adgang til digitale værktøjer og dermed et bedre kendskab til digitale færdigheder. I Tunesien bruger 72,5 % af mændene internettet, mens tallet er 61,1 % for kvinder. I nogle lande er der allerede slået bro over denne kløft. I Slovenien er forskellen eksempelvis på under 2 procentpoint, idet 87,2 % af mændene og 86 % af kvinderne bruger internettet. I Tyrkiet er denne kønsskævhed til gengæld større og ligger på 11,2 procentpoint (ITU World Telecommunication/ICT Indicators). EU's medlemsstater er fast besluttede på at udjævne den kønsbestemte kløft inden for digitale færdigheder senest i 2030 ved at udvikle politikker, der opmuntrer piger til at tage IKT-fag, og overvåge fremskridtene ved hjælp af resultattavlen for kvinder i den digitale sektor (WiD).

## 6. **Risici i forbindelse med digitalisering**

6.1. En stigende bekymring for, at myndigheder, virksomheder og borgere gradvist mister kontrollen over deres data, gør det aktuelt at se nærmere på spørgsmålet om »digital suverænitet«. Dette påvirker også landenes innovationskapacitet og evnen til at udforme lovgivning i et digitalt miljø ([30]). Disse bekymringer er relevante, da Europa og Middelhavsområdet halter bagefter, når det kommer til at investere i kunstig intelligens, alt imens udenlandske sociale mediegiganter får stadig større indflydelse.

---

([26]) Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om energiomstillingen og den digitale omstilling i landdistrikter (initiativudtalelse) (EUT C 486 af 21.12.2022, s. 59).

([27]) T. H. El Kadi, »Uneven Disruption: Covid-19 and the digital divide in the Euro-Mediterranean Region«, IEMed Mediterranean Yearbook, 2020.

([28]) https://networkreadinessindex.org/nri-2021-edition-press-release/

([29]) Smart Cities and Inclusive Growth, OECD, 2020.

([30]) EPRS-briefing om *Digital suverænitet i Europa* (PE 651.992 — juli 2020).

6.2. Visse middelhavslande er modvillige over for at kaste sig ud i en hurtig digital omstilling. Konsekvenserne af den politiske uvilje, der skyldes frygten for at miste kontrollen over befolkningen, er filtrering og censur. Digitale værktøjer sætter civilsamfundsorganisationerne i stand til at gøre deres stemme gældende og fremme demokratiet. Den tunesiske kvartet for national dialog, der blev tildelt Nobels fredspris i 2015, er et eksempel på den vigtige rolle, som civilsamfundsorganisationer kan spille i en fredelig omstilling af et samfund.

6.3. Eftersom digitaliseringen baner vej for social og økonomisk udvikling, bør en uafhængig myndighed indføre en passende digital lovgivningsmæssig ramme, der fremmer principperne om digitale rettigheder såsom netneutralitet.

6.4. Hurtig digitalisering øger risikoen for cybertrusler. Myndighederne har en vigtig rolle i etableringen af en veludformet lovgivningsmæssig ramme til beskyttelse af brugerne. På nuværende tidspunkt har Marokko, Tunesien, Algeriet og Egypten alle vedtaget lovgivning om cybersikkerhed. Disse love indeholder imidlertid ingen databeskyttelseskomponenter ([31]). Det er afgørende at beskytte personers personfølsomme oplysninger som f.eks. helbredsoplysninger.

6.5. Databeskyttelse er ved at blive et af de vigtigste aspekter af den digitale omstilling. Spørgsmålet om ejerskab og sikring af de enorme datamængder står højt på de politiske beslutningstageres dagsorden. Dette er en reaktion på den kraftige stigning i big data-analyser og på den hidtil usete magt og indflydelse, som sociale medieplatforme er ved at få. Det hævdes, at de lovgivningsmæssige rammer i de sydlige nabolande stadig er underudviklede, og at lovgivningen om fremspirende teknologier ikke vedtages hurtigt nok ([32]). I visse lande udtrykkes der endda manglende politisk vilje til en fortsat indsats på området. Spørgsmålet er endnu mere akut i tilfælde af følsomme oplysninger, f.eks. i forbindelse med sundhedsapplikationer og -platforme. Holdningen er særligt skeptisk i de sydlige lande, hvor lovgivningen vedrørende databeskyttelsesforordningen og lignende beskyttelse af privatlivets fred måske stadig ikke er på plads. I Europa har forordningen om digitale tjenester og forordningen om digitale markeder til formål at opbygge et sikrere digitalt rum for brugerne og samtidig fremme innovation og konkurrenceevne.

6.6. Digital piratkopiering er også en af digitaliseringens faldgruber. Digitaliserede værker, der er omfattet af intellektuelle ejendomsrettigheder, kan utroligt nemt og billigt kopieres og distribueres i stor skala. Kreative virksomheder vil blive hårdere ramt af dette fænomen, og i mangel af en effektiv lovgivning vil de forretningsmodeller, som kunstnere og arbejdstagere i kreative fag benytter, ikke længere være holdbare.

6.7. Digitalisering kan føre til undertrykkelse af borgerrettighederne. I visse lande er digitale rettigheder under angreb fra myndighedernes side, da digitalisering betragtes som en overvågningsmetode. På grund af pandemien er der f.eks. blevet anvendt lokaliseringssporingsapplikationer til at overvåge spredningen af virus, hvilket giver anledning til bekymring for menneskerettighederne ([33]). Den mulige sporing af alle digitale aktiviteter udgør en alvorlig trussel mod demokratiet og kan anvendes som et middel til undertrykkelse. I 2021-rapporten om et frit internet (»Freedom of Net«) ligger Frankrig højest med en score på 78 ud af 100, mens den i Italien er på 76, i Tunesien 63, i Marokko 53, i Libanon 51, i Jordan 47, i Tyrkiet 34 og i Egypten 26 ([34]).

6.8. Den vedvarende digitale kløft kan potentielt føre til mere markante uligheder og forskelle i Middelhavsområdet. Nogle lande mangler den digitale infrastruktur (manglende dækning eller adgang til fast bredbånd), og visse fjerntliggende områder og landdistrikter kan endda risikere helt at stå uden dækning eller 4G/5G-net. En anden årsag til kløften er manglen på digitale færdigheder i befolkningen samt digital analfabetisme. Begrænsede digitale færdigheder er navnlig mere udbredt i de sydlige lande, især blandt kvinder og ældre ([35]).

([31]) M. Langendorf, »Applying Europe's Digital Agenda in Mediterranean Partner Countries: Opportunities and Pitfalls«, IEMed. Mediterranean Yearbook, 2021.
([32]) K. Sidło, »Digital Transformation in the Southern Neighbourhood«, EuroMeSCo Euromed Survey, 2021.
([33]) M. Langendorf, »Applying Europe's Digital Agenda in Mediterranean Partner Countries: Opportunities and Pitfalls«, IEMed. Mediterranean Yearbook, 2021.
([34]) https://freedomhouse.org/policy-recommendations/internet-freedom
([35]) K. Sidło, »Digital Transformation in the Southern Neighbourhood«, EuroMeSCo Euromed Survey, 2021.

6.9. Oprettelsen af teknologigiganter udgør en hindring for fair konkurrence på de digitale markeder. Skatteunddragelse skaber uretfærdige markedsvilkår for nye lokale SMV'er, som med stor sandsynlighed vil bukke under. Den bidrager også til digital hjerneflugt. En anden risiko forbundet med teknologigiganterne er deres evne til at absorbere nye aktører, hvilket skaber monopoler og forhindrer etablering af digitale knudepunkter i Europa og Middelhavsområdet. Dette kan skyldes manglen på en lovgivningsmæssig ramme og endda skattemæssige smuthuller for multinationale selskaber, som modvirker fair konkurrence.

6.10. Den manglende reelle gennemførelse af FN's menneskerettighedskonventioner og ILO-konventionerne i visse lande i Middelhavsområdet udgør en hindring for oprettelsen af uafhængige civilsamfundsorganisationer — herunder NGO'er, uafhængige fagforeninger og arbejdsgiverforeninger — og bringer dermed den bæredygtige digitale omstilling i fare. EØSU lægger derfor udtrykkeligt vægt på, at FN's menneskerettighedskonventioner og ILO's grundlæggende konventioner skal gennemføres ambitiøst i alle lande i Middelhavsområdet, således at den digitale omstilling reelt kan bidrage til en fremgangsrig økologisk, økonomisk og social udvikling.

6.11. Desuden udgør krigen i Ukraine en alvorlig trussel mod landene i hele regionen og kan indebære større risiko for cyberangreb.

Bruxelles, den 14. december 2022.

Christa SCHWENG
*Formand*
*for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg*